

Modest Prats, l'amic

No m'és gens fàcil parlar d'en Modest Prats. No ho és perquè hi ha moltes interferències. Ara mateix, quan estic intentant de preparar un escrit per iniciar aquest acte, el cap se m'escapa cap a Siena. Concretament al 10 de juny de 2010, quan a mitja tarda, amb en Modest, que ja estava malalt, i uns quants amics entràvem a la Piazza del Campo. Una llum molt tènue petava damunt la Torre del Mangia. A Siena, jo hi havia anat l'hivern de 1971 en viatge de noces i en Modest m'hi va fer tornar moltes vegades. La primera, el setembre de 1975. Una colla de professors de l'Autònoma, i Girona aleshores era l'Autònoma, havíem anat a Pisa per seguir un curs de lingüística computacional. Hi havia la Gemma Rigau, en Joan Argenter, la Mila Segarra, en Jesús Tuson, en Carles Subirats, la Lluïsa Hernanz... I també hi havia, encara que semblí estrany, en Modest. Què hi feia un filòleg com en Modest entre tants lingüistes teòrics? No ho he entès mai. Perquè en Modest no era un lingüista teòric; ell era un filòleg. La matèria primera del seu treball ha estat la llengua i la literatura, els textos en definitiva. Recordo molt bé que en una llibreria que hi havia just a l'entrada de la Piazza dei Cavalieri, al costat de la pizzeria Da Lia, on solíem anar a dinar, em va fer comprar les poesies de Petrarca i les de Llorenç el Magnífic. També la *Divina comèdia* i el *De vulgari eloquentia* de Dante, el *Discorso intorno a la nostra lingua* de Maquiavel i les *Prose della volgar lingua* de Pietro Bembo. I a més, dues històries de la llengua italiana: la *Storia della lingua italiana* de Bruno Migliorini i la *Storia linguistica dell'Italia unita* de Tullio de Mauro, que acabava de sortir. En Modest se m'endua al seu terreny. Poc després començàvem la *Història de la llengua catalana*. És així com ens vam fer amics: amb Itàlia i amb la història de la llengua.

En Modest havia nascut a Castelló d'Empúries el 5 de setembre de 1936. Era fill d'en Baldiri Prats i de l'Enriqueta Domingo. El seu pare era ferrer i de família de ferrers, «els tres ferrers de les alegries». En Modest ho ha explicat a l'«Oració de les

mans»: tenia les mans «roges d'estar al costat de la fornal, esperant la roentor de la rella». La seva mare, la senyora Enriqueta, que havia nascut a Arànsers, a la Cerdanya, feia de telefonista a Castelló i cosia i cuinava: «Hem deixat la suor en l'aparell del telèfon. Ens hem punxat amb l'agulla, quan tots dormien i els vestits no eren acabats encara. Hem tocat la paella, la cassola, els alls, les cebes, la mà de morter».

En Modest no va conèixer el seu pare perquè, al començament de la Guerra Civil, el 3 de desembre del 36, un escamot de milicians el va afusellar al cementiri de Montcada. Només tenia tres mesos. Recordo que el dia 20 d'abril de 2009, en un parlament que va fer a l'Ajuntament de Girona, en Modest va parlar de la soledat que havien sentit ell i la seva mare. De seguida vaig recordar, amb una certa angoixa, l'última lliçó que havia fet a la Sala de Graus de la Facultat de Lletres: l'havia dedicada a parlar de Job i de com n'és de difícil d'entendre que Déu permeti el mal. Aquell dia, a més de ser-li amic, a més de sentir-me'n deixeble, vaig estimar en Modest. Per això l'endemà, en una festa que li feiem per presentar el seu llibre *Engrunes i retalls*, vaig llegir un text que ara us repeteixo perquè em sembla que explica prou bé què sento quan penso en el Modest amic.

«En Modest va arribar a Girona fa més de seixanta anys. Crec recordar que va ser el 1946. Ahir ens ho explicava amb una punta d'emoció desconeguda quan parlava “del nen que va arribar” a Girona “amb el matalàs a coll de la mare”. El seminari, primer de tot, i la universitat, després, han perfilat un bon grapat de les il·lusions d'en Modest. Però avui tot canvia molt de pressa i no sabem massa cap on aniran les coses. Per això en Modest, inquiet, ahir es preguntava: “I nosaltres, ara, on som?”. I tornava a insistir-hi: “On som?”. Com si es preguntés si aquell viatge a Girona havia valgut la pena.

»Mira, Modest, els amics de la universitat hem volgut publicar el llibre que avui presentem, *Engrunes i retalls*, per explicar-te com ho veiem nosaltres. I també com ho sentim.

»Si la senyora Enriqueta no hagués carregat a coll el matalàs, si no l'hagués pujat al cinquè pis del seminari i si no s'hagués posat a fer-te el llit i a arreglar-te l'armari, tu no te n'hauries anat a fer quatre xuts al pati. Però potser tampoc no hauries estat capellà, ni rector de Vista Alegre, ni de Medinyà i Vilafraser o del Mercadal. I per a molta gent les coses no haurien anat tan bé. I alguns de nosaltres hauríem trencat l'únic lligam amb la vida religiosa que encara hem estat capaços (per tu) de mantenir.

»Si la senyora Enriqueta no hagués carregat a coll aquell matalàs, potser l'any 1965 no hauries escrit aquelles reflexions sobre “l'ús de les llengües vives en la litúrgia” i no hauries entrat al Col·legi Universitari. I potser no ens hauríem conegut. I potser no hauries fet que tanta gent batallés per tenir una universitat a Girona, ni hauries escrit una (de moment inacabada) història de la llengua catalana. Ni hauries fet escola.

»Potser, Modest, si les coses no haguessin anat com han anat, nosaltres no hauríem pogut llegir aquelles teves meditacions ignasianes sobre la llengua catalana, tan empipadores i tan lúcides. «Per què no la deixem morir en pau?... Al llarg de la història moltes llengües s'han mort i no ha passat res. Per què hem de considerar una catàstrofe la desaparició de la nostra? Per què ens resistim a acceptar la possibilitat de mantenir els valors de la cultura catalana en una altra llengua? Si no ens fem, implacables, aquests interrogants, no anirem gaire enllà.» I és clar, ara, segurament estaríem més contents però no hauríem fet res ni probablement podríem fer-hi res.

»Modest, si la teva mare no hagués carregat aquell matalàs a coll, per a molts de nosaltres tot hauria estat diferent. I tots ens hauríem perdut un gran filòleg. Un gran filòleg i moltes altres coses! No et puc pas dir, perquè no ho sé, «on som ara», ni encara menys «on serem demà». A mi també m'angoixa. Però estigues ben segur que sense aquell vostre viatge de 1946, tots els que som aquí estaríem una mica més malament. Per això us hem volgut donar les gràcies a tots dos: a la teva mare i a tu, amic del cor, «aquell nen que» per sort de tanta gent «va arribar» a Girona des de Castelló d'Empúries «amb el matalàs a coll de la mare». Per a nosaltres, Modest, per a tots els que som aquí, el teu viatge ha valgut la pena...»

Així acabava el meu petit parlament en l'homenatge que li vam fer aquell 21 d'abril de fa sis anys.

El juny del 2010 vam fer l'últim viatge a Itàlia. Hi érem en Narcís Comadira, la Dolors Oller, en Salvador Sunyer, en Quim Garriga, el meu germà Jaume, la Iamen, que és la meva esposa, i jo. A Arezzo, Sansepolcro i Monterchi vam amarar-nos de la dolçor de Piero della Francesca, i a Florència, al convent de San Marco, de la senzillesa de Fra Angelico. Quan a l'aeroport de Pisa esperàvem l'avió de tornada, tots vam riure de la quantitat de paquets de Ducados a mig acabar que en Modest duia a les butxaques. «Per no quedar-me'n sense», ens va dir, «perquè ara perdo la memòria». Després, a l'avió, en Modest li va dir al meu germà Jaume: «He estat feliç perquè he recordat i perquè no he pogut pensar». Quan vam arribar a Girona, va dir-nos que encara volia fer un viatge i anar a reveure les catedrals gòtiques de França. Aquell dia, era el 12 de juny, vam tornar a estimar-lo però el de Sansepolcro va ser l'últim viatge.

Avui som molts els que, per sempre, portem el mestre dintre l'ànima i per això el recordem.

JOSEP M. NADAL
Secció Filològica